

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТОТАЛІТАРНІ ДЕРЖАВИ У XX СТОЛІТТІ:
ІДЕОЛОГІЯ, СТРУКТУРИ, ДИКТАТОРИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри історії України і методики
викладання історії
протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Тоталітарні держави у XX столітті: ідеологія, структури, диктатори
Викладач (-і)	Кобута Степан Йосифович, к.і.н., доцент
Контактний телефон викладача	0342596001
Е-mail викладача	stepan.kobuta@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення дисципліни є природа, причини, розвиток тоталітарних режимів у XX ст. Навчальний курс спрямований на поглиблення знань студентів про формування та функціонування диктаторських та тоталітарних ідеологічних режимів у XX ст. Передбачається дати розуміння природи тоталітаризму на конкретних історичних прикладах, з'ясувати спільні і відмінні риси різних тоталітарних держав, сформувати у студентів розуміння потреби протистояти проявам тоталітарної ідеології, неприйняття дії чи поширення пропаганди ідей, спрямованим на обмеження прав, свобод громадян їх вільного способу життя.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Мета дисципліни</u> – це підготовка висококваліфікованих фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, формування професійних компетентностей майбутніх фахівців історії, що забезпечить високий рівень їх конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці; виховання високоморальних, патріотичних, освічених особистостей, спроможних вносити істотний вклад у майбутнє як регіону, так й України. <u>Основні цілі (завдання) курсу</u>: розширити знання студентів про злочинність тоталітарних режимів, їхніх ідеологічних основ, розуміння їхньої антидемократичної сутності.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності: <u>Інтегральна компетентність:</u> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі. <u>Загальні компетентності:</u> ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях. ЗК 4. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.	

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською - державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід¹.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час читання цієї дисципліни

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 2. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати красназавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, уміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	10/2
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20/8
самостійна робота	60/80

Ознаки навчальної дисципліни

¹ Згідно наказу МОН України «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти» від 13.06.2024 р. №842 та розпорядження ПНУ імені Василя Стефаника «Про оновлення освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» від 11.02.2025 р. №32-р

Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
5	A4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	3	Вибірковий		
Тематика навчальної дисципліни					
Тема		кількість год.			
		лекції д.ф.н / з.ф.н.	семін. (практ ичн.) заняття д.ф.н. / з.ф.н.	сам. роб. дф.н. / з.ф.н.	
Тема 1. Тоталітаризм як соціально-історичний феномен.		2/0	2/0	6/10	
Тема 2. Італійський фашизм.		2/0	2/2	8/10	
Тема 3. Німецький націонал-соціалізм. Диктатура А.Гітлера.		2/0	2/2	8/10	
Тема 4. Комуністичний тоталітарний режим в СРСР. Культ особи Й.Сталіна.		2/2	4/2	8/10	
Тема 5. Комуністичні тоталітарні держави в Південно-Східній Азії.		2/0	2/0	8/10	
Тема 6. Диктаторські режими у Центральній та Південній Америці.		-	2/0	8/10	
Тема 7. Теократичні та ліві диктаторські режими в ісламських та арабських країнах.		-	4/0	8/10	
Тема 8. Рашизм як тип тоталітарної ідеології і практики.		2	2/2	6/10	
ЗАГ:		10/2	20/8	60/80	
6. Система оцінювання навчальної дисципліни					
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Шкала оцінювання				
	Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	5	A	зараховано
	80-89	добре	4	B	
	70-79			C	
	60-69	задовільно	3	D	
	50-59			E	

	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	1-25	незадовільно
	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів: 20 балів – за роботу на лекційних заняттях (контроль: 2 тематичні тестування); 40 балів – відповіді на семінарських заняттях, участь в обговоренні проблемних питань; поточні тестування у дистанційній системі. 20 балів – виконання індивідуального завдання у формі електронного есе/повідомлення на 10 с. та/або тематичної презентації на обрані з запропонованого переліку теми. 10 балів – самостійна робота студентів (тестування у дистанційній системі). 10 балів – підсумкова бесіда (колоквіум) на останньому семінарському занятті.	
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.	
Семінарські заняття	Оцінювання роботи здійснюється за п'ятибальною шкалою. Передбачає обговорення проблемних питань на задану тематику, участь в дискусії, виступи (презентації) за темами індивідуальних завдань.	
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять	
Підсумковий контроль	<i>Форма контролю – залік.;</i> <i>Форма здачі комбінована.</i> Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.	
7. Політика навчальної дисципліни		
Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій і семінарських занять для студентів є обов'язковим. <u>Академічна доброчесність:</u> У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недобропорядності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.		

Відвідування занять:

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 15.00 год. – 17.00 год.

Неформальна освіта:

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується документом: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>

8. Рекомендована література

1. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. (укр. переклад) К.: Дух і літера, 2005. 584 с.
2. Батенко Т. Путін. Народження диктатора. Вид. 2-ге, випр. та допов. Львів : Астролябія, 2014 . Кн. 1. 2014. 255 с.
3. Віперман В. Європейський фашизм: порівняльний аналіз (1922-1982). К.: Дух і літера, 2008.
4. Гурієв С., Тейсман Д. Спін-диктатори. Як змінюються обличчя. К.: БукШеф, 2022. 432 с.
- 5.
6. Джилас М. Обличчя тоталітаризму. Розмови зі Сталіним. (1953-1954). К. 2016.
7. Едже Темелкуран. Як втратити країну. Сім кроків від демократії до диктатури пер. з англ. І. Возняка. Х. : Віват, 2019. 240 с.
8. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 1. К.: Темпора, 2013.
9. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 2. К.: Темпора, 2013.
10. Лінц Х.. Тоталітарні і авторитарні режими. (ориг.: Juan J. Linz. Totalitarian and Authoritarian Regimes. Lynne Rienner Publ.), 2000.
11. Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. (1945) (в укр. перекладі) К.: Основи, 1994. Т.1-2.
12. Соболев П. І. Радянський тоталітаризм в Україні: роки колективізації і голоду (1929-1933). Суми, 2010.
13. Фрідріх Карл Йоахім . Тоталітарна диктатура. (1957).
14. Armstrong J. A. The Politics of Totalitarianism. New York, 1961.
15. Wolfe B. W. Communist Totalitarianism: Keys to the Soviet System. Boston, 1961.
16. Schapiro L. Totalitarianism. London, 1972.
17. 13. Totalitarianism Reconsidered. New York; London, 1981.

Викладач *Кобута С.Й.,*
доцент кафедри історії України
і методики викладання історії